
Majoros Sándor

KIRÁNDULÁS A ZÖLD-SZIGETRE

Április huszonnyolcadikán a szövetkezeti autóbusz elgázolt egy őzbakot, amikor a bajnoki mérkőzésről hazafelé szállította a falu focicsapatát. Nem esett baja senkinek, de a jármű eleje csúnyán behorpadt, és az egyik fényszórója is összetört. A buszsofőr, Iványi Béla, zsebkésével elmetesztette az állat nyakát, kicsorgatta a vérét, aztán begyömöszölte a csomagterbe. „Jó lesz paprikásnak” – dünnyögte félhangosan, mert eszébe jutott a három nap múlva esedékes zöld-szigeti kirándulás. Még örült is, hogy így alakult a helyzet. A horpadás nem vesztes, majd kikalapáltatja a karbantartókkal, a törött fényszórót meg kicserélik a mezőgépszerelők. Szerencsére itt van az egész klubvezetés, látták, hogy mi történt, s az elnök úr is kénytelen lesz aláírni a számlát.

Csak hogy április huszonnyolcadikán a karbantartók már ünnepeltek. Hiába magyarázott nekik Iványi, hiába bizonygatta, hogy elsején evvel a járgánnyal fogja szállítani a majálisozókat, hallani sem akartak a lámpacseréről. Iványi ekkor úgy döntött, hogy nem forszírozza tovább a dolgot. „Ami nem megy, azt nem szabad erőltetni” – gondolta, mert kevés esélyét látta annak, hogy rendőrökkel találkozzék. Az őzbakot becipelte a konyhára, és átadta az ügyeletes szakácsnőknek. „Trancsírozzák széjjel, és tegyék pácba, hogy a kirándulásig megpuhuljon” – utasította őket, és a maga részéről befejezettnek tekintette az ügyet.

Bodonyi Károly, a kirándulás főszervezője, csak másnap reggel értesült a történetről. Rögtön jelenteni akarta az esetet a vadászegyesületnek, mert tartalékos századosként jól ismerte az idevonatkozó előírásokat, de motoszkálni kezdett benne a kisördög. „Ha átadom nekik, szétosztják és beledarálják a kolbászhusba” – morfondírozott. Ennél nagyobb gyalázatot elképzelni sem tudott volna. Annál is inkább, mert mélyen megvetette ezt a zsíros tokájú vadásztársaságot. Gyerekkorában olyan szegények voltak, hogy az anyja csak akkor főzött húslevest, amikor az apja összefogdosta a szövetkezeti górékba tévedt vadgalambokat. Csirkepaprikásról sem ábrándozhattak, nemhogy vadas pörkölről. És most itt volt a ragyogó alkalom: csak le kellett tagadni ezt az őzet, mintha nem is létezne, mintha senki sem látta volna. A szakácsnőket megeskette, hogy senkinek sem beszélnek róla, Iványit pedig fölvilágosította, hogy tulajdonképpen kihágást követett el, de ne izguljon, ő majd mindent eligazít. Mindenestre nem árt, ha tartja a száját. Közgazdász ember lévén azt is kiszámította, mekkora idővesztést okoz az őzpaprikás elkészítése. Úgy képzelte, hogy legfeljebb négy óra lesz fogyasztható, s ettől egy kicsit elbizonytalanodott. Attól félt, ha eltérnek a tervtől, irányíthatatlanná válik az egész rendezvény. Ő találta ki és fejlesztette hagyományossá a zöld-szigeti kirándulásokat, és ő felelt a jó előre megszerkesztett programért, aminek létezéséről az enyhén becsípett társaság csak nehezen szerzett tudomást. Tudta jól, hogy miként vélekednek a szervezeti élet minden formájáról, de szigorú volt, mindenkitől megkövetelte az engedelmességet, hiszen hálával tartoztak neki ezért a paradicsomi szépségű szigetért.

Ezt az egyet senki sem vitatta el tőle. Tényleg pompás kis rejtekhely volt, a bezdáni Duna-parttól alig kőhajításnyira, több kilométer hosszan nyúlt le dél felé. Szélessége

is lehetett vagy kétszáz méter, ami jóval többnek látszott, mert hatalmas fűzfák és dús aljnövényzet borította. Horgászásra alkalmas stégek, víkendházak, homokos strand, sportolásra szolgáló tisztás várta őket minden évben, és természetesen a „vízszagú” levegő, ami oly kedves a bácskai embereknek, hogy alig tudnak betelni vele. Persze hogy hálások voltak Bodonyinak, s a boldogságtól megrészegülten azt is elviselték, amikor erőnek erejével átvitte őket a horvát oldalra, megkoszorúzni a Bolmánánál el-esett brigádharcosok emlékművét. Sohasem zúgolódtak e nyilvánvaló kellemetlenség miatt, mert visszafelé jövet bőven jutott idő a borvásárlásra is.

A szakácsnők természetesen fölmentést kaptak, mert elő kellett készíteniük a marhapaprikást. Rajtuk kívül mindenki ott szorongott a buszban, s amikor teli demizsonokkal végre visszaérkeztek a táborhelyre, új „kötelesség” várt rájuk: le kellett játszaniuk a szokásos május elsejei focimeccsüket. Utána az arra érdemesek átvették Plothár igazgató úrtól a tíz, tizenöt vagy húsz évet ledolgozott munkásoknak járó karórát, és végre nekiláttak ebédelni.

Ezzel nagyjából véget is ért a Bodonyi nevével fémjelzett hivatalos programrész, és ki-ki választhatott a délutáni szenderegés vagy a fürdés, horgászás között. Persze szép számmal akadtak fölfedező hajlamú egyének is, akik párosával vágtak neki az ösvadonnak, ám ezek a kiruccanások sohasem módosították az érvényben lévő topográfiai adatokat. Talán a biológia terén mutatkoztak néminemű eredmények – legalábbis a meglepett sikkantások és a hosszú, álmélkodó sóhajok erre engedtek következtetni –, ám az igazi nagy áttörés évről évre váratott magára.

Ilyen előzmények után nem csoda, hogy az egész kollektíva lázas izgalommal várta a napot, amikor a szövetkezet lapjában Bodonyi közzétette az utazásra jogosultak listáját. Nehéz, nagyon nehéz volt rákerülni erre a listára. Egy késés vagy egy visszaszólás is elég volt ahhoz, hogy félretegyék az embert. Persze a lista összeállításakor Bodonyi nemcsak a munkafegyelmet vette figyelembe. Előnyt élveztek például azok a dolgozók, akik hangszeren játszottak, akik mertek magyarkodni (Plothár igazgató úr '84-ben pártfegyelmit kapott magyarkodásért) és természetesen azok a lányok, akik engedték fogdosni magukat. Szóval így vagy úgy, de április közepére mindig elkészült a hatvankét főt számláló névsor, és ez 1991 tavaszán sem volt másként.

Május elsején reggel egy kicsit fúj a szél, de a meteorológia szép időt jósolt. A tervnek megfelelően már fél hatkor mindenki ott tolakodott a szövetkezeti iroda előtt. Ugyanolyan vidámak voltak, mint egy évvel korábban. Termoszából kortyolgatták a török kávé, kézzől kézre vándorolt egy bányászszinórral befont pálinkásüveg, és egyre türelmetlenebbül pislogtak a sarok felé, ahonnét Iványi Bélát meg a szövetkezeti autóbust várták. Amikor a jármű megérkezett, valósággal megrohmozták az ajtaját, és hiába lobogtatta Bodonyi a kötelező ülésrendet, mindenki oda telepedett, ahová éppen kedve tartotta. Bodonyi elvörösödött. Úgy tett, mintha a papírlappal csak legyeztetné magát, és gyorsan elfoglalta a sofőr melletti „kakasülőt”. A törött fényszóróval nem foglalkozott senki.

A Dunán még nem vonult le a tavaszi áradás, ezért a Zöld-szigetre csónakkal kellett átmenniük. Rendes körülmények között a homokzátonyok között alig térdig ért a víz, és kényelmesen átgázolhattak rajta, de most zöldesbarna volt és úgy megduzzadt, mint a kelt tészta. Szerencsére Plothár igazgató úr tartott egy ladikot a régi kompikötő mellett, mert gyakran járt ide horgászni, s a csónak most is ott ringatózott a megszokott helyén. Plothár igazgató úr odaadta a lakatkulcsot Bodonyinak, aztán fölkapaszkodott a batinai hídra. Előrement pár lépést, és rákönyökölt a korlátra. A túloldalon nem

látott semmilyen mozgolódást. Kedve lett volna átsétálni és venni egy zágrábi *Vjesniket*, de nem tudta elszánni magát. Attól félt, igazoltatni fogják a horvátok, s ezt megalázónak tartotta. Az édesapja brigádharcos volt, ott esett el Bolmán alatt, ezért minden évben megkoszorúztatta a hősi halottak emlékművét. Most mégsem akarózott odamennie. Ki tudja: lehet, hogy arrafelé is barikádokat emeltek. Inkább visszaballagott a csónakhoz, és azzal a nyugtalanító érzéssel telepedett le az irodista lányok közé, hogy gyáván megfutamodott egy nem létező fantom elől. Rögtön el is határozta, hogy a továbbiakban nem enged meg magának efféle ingadozásokat.

Amikor Bodonyi röpgyűlést tartott és kijelentette, hogy az idén nem mennek át a túloldalra, néhányan zúgolódní kezdtek a bor miatt. Ám Bodonyi – remek taktikai érzékkel – kijelentette, hogy az ünnepi menü őzpaprikásra módosult, s már el is felejtették ezt a kis kellemetlenséget. Pillanatok alatt szétszéledtek, kicsomagolták az ott-honról hozott elemózsiát, és olyan gyerekes türelmetlenséggel özönlöttek el a vízpartot, mintha attól féltek volna, hogy az áradás pillanatokon belül véget ér. Térdig gázoltak a vízbe, köveket „pattogtattak” a hullámokon, vagy csak egyszerűen leheveredtek a homokba, és nézték a megkövült őssálatokra emlékeztető hordaléket.

Néhány perc múlva mégis kiderült: a szervezethez szoktatott társaságnak nem tett jót ez a hirtelen támadt szabadság. Nyuladoztak a homokban, senkinek sem volt kedve fürödni, sőt még kártyázni sem. A hazulról hozott bor sem ízlett annyira, mint máskor, mert baranyai rizlingre készítették elő a torkukat. Néhányan rögtön el is pilledtek, mások meg félrevonultak fűzfa sípot farigcsálni, mivel más, hasznosabb dolog nem jutott eszükbe. A magas vízállás sem tett jót a közhangulatnak: a sebes sodrás úgy fájdtotta a pillantást, mint az ívhegesztő fénye. Aki sokáig nézte, előbb-utóbb szédülést kapott, és le kellett ülnie.

Kovács Lajos – a Sínai-félszigetet is megjárt jószággondozó – volt a „tűzfelelős”. Annak idején ENSZ-katonaként hat hónapot töltött az arab–izraeli demarkációs vonalon, s mert átélt néhány csetepatét, erkölcsi tartásánál jóval nagyobb tisztelet övezte. Többször is elvált, sokat verekedett, és az italncműeket sem vetette meg, ám a tűzrakáshoz senki sem értett úgy, mint ő. Valódi „arab máglyát” tudott készíteni, vagyis gyorsan ellobbanó, de órákig paraszalló tábortűzet, ami a sivataglakók szempontjából azért volt létfontosságú, mert a parázs egész éjjel távol tartotta a skorpiókat meg a rövid, karvastagságú mérges kígyókat.

Itt persze szó sem volt ilyesmiről (még vízisiklót sem láttak), de a lobogó láng kifejezetten ártott a paprikásnak, s ezt mindenki tudta. Kovács – szokásához híven – most is körülményeskedve látta el feladatát, és a végletekig elkomplikálta ezt a különben egyszerű műveletet. Ráadásul senki sem segített neki, mert időközben elkezdődött a mérkőzés.

Bodonyit nem érdekelte a futballozás. Az egyik horgászstégen áztatta a lábát, sőt: ráhanyatlott a nyirkos deszkákra, és behunyt szemmel élvezte a napsütést. Lehet, hogy el is bóbiskolt egy kicsit, mert hatalmasat rándult a lába, amikor meghallotta a kiáltóást: „Bodonyi! Héé, Bodonyi! Gyere gyorsan, Fábían Jankónak eltört a lába!”

„Ki a nyavalya lehet ez a Fábían Jankó, és hogy a csudába kerülhetett rá a listára?!” – tűnődött Bodonyi, miközben szép komótosan begombolta az ingét, föl húzta a szandálját, és leballagott a stégről. Az esemény színhelyén már ott tolakodott az egész társaság. Szó nélkül utat nyitottak neki, s amikor meglátta a fekvő alakot, már pontosan tudta, kiről van szó.

Fábían Jankó egy pattanásos képű, nyápic öreglegény volt, akit Plothár igazgató

úr íratott föl a listára, mert mívába szántotta a földjét. Különben a jószágtenyésztésben dolgozott: ő látta el silótakarmánnyal a hízómarhákat, és olyan bűdös volt, hogy mindenki rosszul lett a közelében. Most itt feküdt, s a bal lába – közvetlenül a térde alatt – majdnem hegyesszöget zárt be a combjához képest. A szögcsúcsból feketésvörös duzzanat türemkedett elő, és egy sárga madzagszál, ami sehogyan sem illett oda, pedig nyilvánvalóan a sebhez, sőt a piros csontszilánkhhoz tartozott.

Bodonyi megszéduült egy pillanatra, de aztán összeszedte magát. „Hozzátok ide az evezőlapátokat meg azt a három deszkát, amit a stégnél kidobott a víz!” – rendelkezett elcsukló hangon. „Te meg, Sanyi, rohanj, keresd meg Iványit, és mondd neki: jöjjön le a busszal egészen a vízpartra!” „Pálinkát! Hozzátok ide a pálinkát!” – kiabált Kovács, mert a Sínai-félszigeten sokszor látott aknára lépett sebesülteket, és pontosan tudta, mi a teendő. Gyorsan lecsatolta a nadrágszóját, és szorítóköteést tett Jankó combjára. „Nem kéne inkább kihívni a mentőket?” – kérdezte Lovász Magdi, a szakácsnő, amikor megjött a pálinkával. „Itt nincs telefon, és különben is, mire megjönne, mi már rég Eszéken lennének” – mondta Bodonyi, és egyre idegesebben pislogott a stég felé.

„Miért pont Eszéken?!” Plóthár igazgató úr alakja – akár egy borulás – eltakarta a napot a guggolók fölött. Csak most érkezett (valószínűleg a csónakjával bíbelődött), ám cseppet sem látszott ijedtnék. Zsebre vágott kézzel, majdnem unott arccal studérozta a látványt, bár a vonásai – az ellenfény miatt – nem voltak jól kivehetők.

Bodonyi zavarba jött. Életében először próbált önállóan dönteni valamiről, s rögtön letromfolták. „A... azért Eszékre, mert... mert ott jobban föl van szerelve a kórház, mint Zomborban, és... és ez súlyos sérülés” – magyarázkodott, de nem túl nagy meggyőződéssel. Plóthár megrázta a fejét: „Szó sem lehet róla! Zomborba kell vinnünk!” Közben megjöttek a fiúk az uszadék deszkákkal, ám egyelőre nem tudtak mit kezdeni velük. Bodonyi pedig rákvörös lett, s hogy zavarát leplezze, olyan szaporán kortyoltatta a pálinkát Jankóval, hogy cigányútra tévedt neki. Szerette volna visszaszívni azt a könnyelmű kijelentést, mert végtére is: neki aztán édes mindegy volt, hová viszik ezt a szerencsétlent, ám ekkor megszólalt Kovács, és tovább komplikálta a helyzetet:

„Márpedig ha Zomborba visszük, úgy lenyisszantják a lábát, mint a pinty!” Plóthár igazgató úr olyan szelíd jóindulattal nézett Kovácsra, mint egy bölcs kádi. „Nálunk is vannak jó orvosok” – mondta. „Hogyhogy nálunk?!” – kapta föl a fejét Kovács. „Eszék nem nálunk van?”

Ekkora adag szemtelenséget a főnöki jószágosság sem tudott megemészteni. Plóthár igazgató úr vonásai megkeményedtek, és a tőle megszokott erélyességgel jelentette ki: „Aki olvassa az újságot, az tudja, mire készülnek a horvátok. Nem hiszem, hogy megtagadják a segítségadást, de egy ilyen töréssel hónapokig kórházban tartják az embert...” „Mit számít ez, ha valakinek a lábáról van szó!” – akadémkoskodott Kovács, és ő is belekortyolt a pálinkába. „Talán meg kéne kérdezni, hogy hová akar menni...” – szólt közbe Lovász Magdi, de Bodonyi olyan szúrós szemmel nézett rá, hogy rögtön elhallgatott. Plóthár igazgató úr pedig úgy tett, mintha nem is hallotta volna ezt a nagyon is helyénvaló kijelentést. „Nemcsak arról van szó, hogy mi lesz Jankó lábával. Mi egy kollektíva vagyunk, ezt ne felejtsetek el. Jóban, rosszban felelni tartozunk egymásért, tehát nem vihetjük Jankót olyan helyre, ahol nem tudjuk ellenőrizni, mit csinálnak vele. Meg arra is gondolnunk kell, mit szólnak majd otthon, ha megtudják: olyan emberckre bíztuk, akik különben a hátuk közepére sem kívánnak bennünket.”

Okos beszéd volt, Kovács egy kicsit el is bizonytalanodott, de aztán megint szembefordult vele: „Hát jó, vigyük Zomborba, de a tiéd a felelősség...” „Hohó!” – kapta

föl a fejét Bodonyi, mert elhatározta, hogy jóváteszi iménti hibáját. „Az igazgató úr nem felel semmiért! Nem ő csúszott be Janculinak, de még ha így lenne, akkor is közősen kéne a hátunkat tartanunk. Ne feleljétek el, hogy kollektíva vagyunk, *együtt* felelünk mindenkiért!”

Zavart csönd támadt. Egy kicsit mindenki távolabb húzódott a sebesülttől, mert Bodonyi intelmei nyomán „megoldásra váró probléma” lett belőle. Kovács, igen Kovács tehetett mindenről! Fölöslegesen szájalt az igazgató úrral, aki természetesen megsértődött, és nem volt hajlandó döntenem semmiről. És ha ő nem, akkor vajon kicsoda?! Talán Bodonyi? Jobban ingadozott, mint az idei nádszál. Vagy Kovács? Már régen bevette a „hetven cseppet”, akkor sem lehetett volna komolyan venni, ha százszorosan is igaza van.

Plóthár igazgató úr az állát vakargatta, de sokkal nyugodtabbnak látszott, mint amikor a tavalyi zárszámadást kellett elfogadtatnia. Bodonyi pedig megértette, hogy akármit csinálnak, a vége úgyszólván baklövés lesz. Gyorsan végiggondolt minden számításba vehető megoldást: ha Eszékre mennek, politikai ügy kerekedik a dologból. Ha Zomborba, Jankó végleg elbúcsúzhat a lábától.

„És ha ő maga dönt?” – próbálkozott ismét Lovász Magdi, de egy rekedtes hang rögtön letorkolta: „Hogy a csudába dönthetne, amikor sokkban van?!”

Kovács megitta a maradék pálinkát, és lassan, nehézkesen fölegyenesedett. Mutatóujját Plóthár igazgató úr köldökéhez nyomta, és meglepő folyamatossággal beszélni kezdett.

„Tudom én aztat, hogy mér’ vagy betojva, Plóthár! Attul félsz, hogy... hogy megvádolnak: összekomáztá’ a horvátokkal. Nem akarsz úgy járni, mint azok, akiket nyóc-vannyócba’ félreállítottak! De énnekem aztán beszélhetsz! Az én fiam Kninbe rukkolt, a tied meg Magyarországon tanul! Szerinted ez a kollektív felelősség?”

Jankó hirtelen megmozdult, sőt dobálni kezdte magát, ezért nem volt idő e súlyos vádbeszéd „kiértékelésére”. Néhányan leguggoltak hozzá, megpróbálták lefogni, Lovász Magdi pedig borogatást rakott a homlokára. Késő délután felé hajlott az idő, de még mindig erősen tűzött a nap. „Be kéne vinni a hűvösbe” – jegyezte meg az egyik evezőlapátos fiú, és ezzel mindenki egyetértett. A lapátokból meg az uszadék deszkáiból hordágyat készítettek, és bevitték vele Jankót a fűzfák alá. Csak most vették észre, mennyire megsomjajztak. A fiúk elszaladtak a demizsonokért, de félúton meglátták a bográcsos paprikást.

„Kár lenne elpocsékolni ennyi finomságot!” – jegyezte meg az egyik, és batyujából elővett egy horpadt bádogtányért. Néhány perc múlva az egész társaság falatozott.

Úgy látszott, elsimulnak az ellentétek. Rövid téblábolás után Kovács is belemerítette a kondérba UN fölirattal büszkélkedő csajkáját, és leült egy farönkre, majdnem pontosan szemben Plóthár igazgató úrral. Bodonyi közben őrszemet állított Jankó mellé, és ezzel a katonás intézkedéssel visszaszerezte megtépzott tekintélyét. Annyira finom volt az őzpaprikás, hogy mindenki kétszer szedett belőle. Az őrszemek néha jelentették, hogy Jankó nyugösködik egy kicsit, de azért jól tartja magát. Ettől mindenki megnyugodott. Remek kolléga ez a Fábían gyerek! Szívós és kitartó, valóságos hős. Ha befejezik az erőgyűjtést, körültekintően és bölcsen fognak határozni a sorsáról. Addig is – Plóthár igazgató úr utasítására – szedtek neki egy porciót, hogy szerencsétlenségében se érezze magát számkivetettnak. Nyugodtak voltak, mert bíztak egymásban, és akkor sem sértődtek meg, amikor Jankó eltolta magától a csordulásig megrakott lábaskát.

Plothár igazgató úr természetesen nem sürgette az embercit. Hagyta, hadd ejtőzzenek, hadd szívjanak el egy cigarettát, mert tudta: hiába fecseg ez a Kovács mindenfélét, a fizetési listát mégiscsak ő fogja aláírni. Meg aztán egy kis ellenzékiesség jót tesz az emésztésnek. Lám, milyen önfeledten puszognak róla, pedig Kovács nélkül is tudták, hogy Magyarországra telepítette a fiát, s hogy Bácsalmáson van egy kis magánvállalata. Az átszervezés után sem fogja elküldeni ezt a mihasznát, mert ha másra nem is, de arra mindenképpen alkalmas, hogy egyedül mondja ki azt, amit többedmagával kéne kimondania.

Már majdnem teljesen besötétedett, amikor Jankót átúszatták a Dunán, és befektették az autóbuszba. Iványi természetesen Zombor felé kanyarodott, pedig senki sem utasította erre. Ösztönösen cselekedett így, mert még a fülében csengtek a délutáni vitatkozás utóhangjai. „Mentül közelebb a hazához, ez a lényeg...” – gondolta, és rátaposott a gázpedálra. Biztosra vette, hogy kilenc órára visszaérkezik a csapathoz, ám amikor a fényszórókat bekapcsolta, meglepve tapasztalta, hogy egyik sem világít.

„Biztosan zárlatot kapott a töröttől” – mondta az utaskísérő Bodonyinak, aki ott kuporgott mellette szokott helyén, a „kakasülön”. Nem esett kétségbe, mert csak tíz kilométert kellett félhomályban megtennie. Azt hitte – és ezt rögtön megmondta Bodonyinak –, hogy Bezdánban, a város fényeinél pillanatok alatt megtalálja a hibát. Ám ahogy múltak a percek, egyre sűrűbb lett körülöttük a sötétség, s alig láttak valamit, pedig valósággal rátapadtak a szélvédőre.

„Olyanok vagyunk, mint az akváriumba tévedt denevérek” – dünnyögte Bodonyi, és Iványi akkorát röhögött ezen a bárgyúságon, hogy elveszítette uralmát a gép fölött, és lerohant az útról.

A Zöld-szigeten rekedt kirándulók egyre türelmetlenebbül várták vissza az autóbust, de hiába álltak ki az országút szélére, s hiába meresztgették a szemüket, nem láttak semmit. Csak másnap reggel Bodonyi táskarádiójából tudták meg, mi történt. Az Újvidéki Rádió bementa, hogy tegnap este nyolc óra körül alig négy kilométerre Bezdántól egy autóbusz befordult az út menti árokba. A balesetnek két halálos és egy súlyos sérültje van.